
Tiesību normas, kas paredzēja kriminālatbildību par operatīvās darbības pasākumu traucēšanai paredzētu iekārtu un ierīču aprites aizlieguma pārkāpšanu, atbilst Satversmei

Satversmes tiesa 2019. gada 21. februārī ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2018-10-0103 “Par Krimināllikuma 237.¹ panta otrās daļas, redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2015. gada 1. decembrim, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 90. pantam un 92. panta otrajam teikumam un Ministru kabineta 2007. gada 25. septembra noteikumu Nr. 645 “Noteikumi par Nacionālo stratēģiskas nozīmes preču un pakalpojumu sarakstu” pielikuma 10A905 sadaļas “e” apakšpunkta redakcijā, kas bija spēkā no 2009. gada 28. novembra līdz 2014. gada 23. janvārim, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajam teikumam”.

Apstrīdētās normas

Krimināllikuma 237.¹ panta otrā daļa redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2015. gada 1. decembrim (turpmāk – apstrīdētā Krimināllikuma norma):

“Par sevišķā veidā veicamiem operatīvās darbības pasākumiem speciāli radītu vai pielāgotu iekārtu, ierīču vai instrumentu un to komponentu aprites aizlieguma pārkāpšanu – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos uz laiku līdz pieciem gadiem.”

Ministru kabineta 2007. gada 25. septembra noteikumu Nr. 645 “Noteikumi par Nacionālo stratēģiskas nozīmes preču un pakalpojumu sarakstu” (turpmāk – Noteikumi Nr. 645) pielikuma 10A905 sadaļas “e” apakšpunkts redakcijā, kas bija spēkā no 2009. gada 28. novembra līdz 2014. gada 23. janvārim (turpmāk – apstrīdētā noteikumu norma):

“Iekārtas un ierīces operatīvās darbības pasākumu traucēšanai:

(sk. Eiropas Savienības Kopējo militāro preču sarakstu)

1. speciālie indikatori
2. speciālie lokatori
3. skeneri

4. skrembleri
5. speciālie frekvenču mērītāji
6. plaša frekvenču diapazona trokšņu ģeneratori.”

Augstāka juridiska spēka normas

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 90. pants: “Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības.”

Satversmes 92. panta otrais teikums: “Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Mareka Belugas pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējs atzīts par vainīgu apstrīdētajā Krimināllikuma normā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, jo pie viņa atrasta apstrīdētajā noteikumu normā minētā ierīce.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētās normas nav pieņemtas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Turklāt tās neesot pietiekami skaidras un saprotamas, lai būtu par pamatu personas saukšanai pie kriminālatbildības. Tādējādi viņš esot notiesāts par tādu noziedzīgo nodarījumu, kas neesot bijis noteikts ar likumu.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētā Krimināllikuma norma neatbilst Satversmes 90. pantam un 92. panta otrajam teikumam. Savukārt apstrīdētā noteikumu norma neatbilstot Satversmes 92. panta otrajam teikumam.

Tiesas secinājumi

Par Satversmes 90. panta un 92. panta otrā teikuma tvērumu

Satversmes tiesa norādīja, ka Satversmes 90. pantā citstarp ietverti tiesību normu kvalitātes kritēriji, atbilstoši kuriem ikvienai tiesību normai jābūt pieejamai, kā arī pietiekami skaidrai un paredzamai. Tiesību normas skaidrība un paredzamība ir vērtējama, pamatojoties uz šīs normas interpretāciju. Proti, tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar interpretācijas metožu palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu. Tikai tāds priekšraksts, kas citstarp atbilst visiem tiesību normas kvalitātes kritērijiem, var tikt atzīts par vispāršaistošu tiesību normu, proti, būt apveltīts ar juridisko spēku. [13.1.]

Demokrātiskā tiesiskā valstī personas pamattiesības var tikt ierobežotas tikai saskaņā ar likumu. Tādēļ, izvērtējot zemāka juridiska spēka tiesību normas atbilstību jebkurai Satversmē ietvertai pamattiesību normai, ir nepieciešams noskaidrot, vai zemāka juridiska spēka tiesību norma, kurā noteikts pamattiesību ierobežojums, atbilst visiem tiesību normu kvalitātes kritērijiem. [13.1.]

Satversmes 92. panta otrajā teikumā lietotais jēdziens “likums” ietilpst Satversmes 90. pantā ietvertajā jēdzienā “tiesības”. Tādēļ atzīt kriminālatbildību noteicošās normas par likumu Satversmes 92. panta otrā teikuma izpratnē var tikai tad, ja tās atbilst tādiem pašiem tiesību normu kvalitātes kritērijiem, kādi ietverti Satversmes 90. pantā. [13.2.]

Satversmes tiesa norādīja: lai izvērtētu tiesību normas atbilstību Satversmes 92. panta otrajam teikumam, jānoskaidro, pirmkārt, vai tā pieņemta un izsludināta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un, otrkārt, vai tā ir pieejama, kā arī pietiekami skaidra un paredzama, lai varētu būt par pamatu personas saukšanai pie kriminālatbildības. [13.2.]

Tā kā konkrētajā lietā ir apstrīdēta tādu tiesību normu atbilstība Satversmei, kuras paredz personas kriminālatbildību, Satversmes tiesa pārbaudīja to atbilstību Satversmes 92. panta otrajam teikumam. [13.2.]

Par apstrīdēto Krimināllikuma normu

Satversmes tiesai neradās šaubas par to, ka apstrīdētā Krimināllikuma norma ir pieņemta un izsludināta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, kā arī ir pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām. [14.]

Interpretējot apstrīdēto Krimināllikuma normu, Satversmes tiesa secināja, ka kriminālatbildība saskaņā ar šo normu iestājas par stratēģiskas nozīmes preču aprites noteikumu, proti, konkrēta stratēģiskas nozīmes preču aprites aizlieguma, pārkāpšanu. Stratēģiskas nozīmes preču apriti Latvijā regulē Stratēģiskas nozīmes preču aprites likums. Līdz ar to Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā Krimināllikuma norma nosaka kriminālatbildību par personas rīcību, kas paredzēta citā normatīvajā aktā. Tātad, lai izvērtētu apstrīdētās Krimināllikuma normas satversmību, ir nepieciešams noskaidrot arī stratēģiskas nozīmes preču apriti regulējošu normatīvo aktu saturu un satversmību. [15.]

Par Stratēģiskas nozīmes preču aprites likuma (šeit un turpmāk – redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 26. aprīlim) 5.¹ panta pirmo daļu

Satversmes tiesa norādīja, ka Stratēģiskas nozīmes preču aprites likuma 5.¹ panta pirmā daļa paredzēja citstarp sevišķā veidā veicamiem operatīvās darbības pasākumiem speciāli paredzētu iekārtu un ierīču aprites aizliegumu. Satversmes tiesai neradās šaubas par to, ka šī norma ir pieņemta un izsludināta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un ir pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām. [16.]

Satversmes tiesa secināja, ka, pirmkārt, no Stratēģiskas nozīmes preču aprites likuma 5.¹ panta pirmās daļas teksta izriet apstrīdētajā Krimināllikuma normā norādītā aizlieguma saturs, proti, fiziskajām personām ir aizliegta attiecīgo stratēģiskas nozīmes preču iegādāšanās, glabāšana un lietošana. Otrkārt, no šīs normas teksta secināms, ka attiecīgās preces tiek norādītas Latvijas Republikas Nacionālajā stratēģiskas nozīmes preču un pakalpojumu sarakstā (turpmāk – Saraksts), kuru nosaka Ministru kabinets. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina: lai noskaidrotu apstrīdētās Krimināllikuma normas saturu, ir nepieciešams noskaidrot arī Ministru kabineta noteiktā Saraksta regulējumu. [16.]

Par apstrīdēto noteikumu normu

Satversmes tiesa norādīja, ka Ministru kabinets ir pieņēmis apstrīdēto noteikumu normu, ievērojot tam likumā noteiktā pilnvarojuma mērķi un robežas. Satversmes tiesai neradās šaubas par to, ka arī apstrīdētā noteikumu norma ir pieņemta un izsludināta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un ir pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām. [17.–17.3.]

Satversmes tiesa noskaidroja Saraksta saturu un secināja, ka iekārtas un ierīces operatīvās darbības pasākumu traucēšanai ir viens no sevišķā veidā veicamiem operatīvās darbības pasākumiem speciāli radītu vai pielāgotu iekārtu un ierīču paveidiem. [18.]

Satversmes tiesa atzina, ka no Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertajām tiesību normu kvalitātes prasībām neizriet tas, ka ikvienai tiesību normai vajadzētu būt formulētai kā absolūti precīzai instrukcijai. [18.1.]

Lai nodrošinātu tehnoloģiju jomu regulējuma ilgtspēju, likumdevējs, izstrādājot tiesību normas tehnoloģiju jomās, var izmantot arī tehnoloģiskās neitralitātes principu. Tiesību normas, kas izstrādātas un pieņemtas atbilstoši tehnoloģiskās neitralitātes principam, satur vispārīgus jēdzienus, kas raksturo attiecīgās regulējamās tehnoloģijas atkarībā no to

pielietojuma mērķa, ietekmes, funkcijām un citiem vispārīgiem raksturlielumiem. Tādēļ tas vien, ka apstrīdētajā noteikumu normā nav uzskaitītas kontrolei pakļaujamās ierīces, bet izmantoti vispārīgi ierīču funkcijas raksturojoši apzīmējumi, kuri parasti tiek norādīti šo ierīču tehniskajos aprakstos un pieejami patērētājiem, nenozīmē, ka apstrīdēto normu regulējums būtu neskaidrs. [18.1.]

Satversmes tiesa uzsvēra, ka apstrīdētajā noteikumu normā norādītās iekārtas un ierīces nav ikdienas lietojuma preces, proti, nav tādas ierīces, ko ikviena persona izmantotu savā ikdienas dzīvē vai kas varētu būt tai nepieciešamas. Arī tajās valstīs, kur šādu ierīču iegāde ir atļauta, var būt noteikti to lietošanas ierobežojumi. [18.1.]

Satversmes tiesa norādīja, ka, lai pareizi interpretētu apstrīdēto Krimināllikuma normu un noskaidrotu tās saturu, personai var būt nepieciešamas specifiskas juridiskas zināšanas. Taču tiesību norma var būt pietiekami skaidra un paredzama arī tad, ja personai šīs normas tvēruma noskaidrošanai nepieciešama atbilstoša juridiskā palīdzība. [18.1.]

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētā Krimināllikuma norma pietiekami skaidri nosaka kriminālatbildību citstarp par operatīvās darbības pasākumu traucēšanai paredzētu ierīču aprites – iegādāšanās, glabāšanas vai lietošanas – aizlieguma pārkāpšanu un ikviena persona, saņemot atbilstošu juridisko palīdzību, varēja noskaidrot, par kādu rīcību tā var tikt saukta pie kriminālatbildības saskaņā ar apstrīdēto Krimināllikuma normu. [18.1.]

Satversmes tiesa papildus norādīja, ka tiesiskais regulējums nepārtraukti attīstās, citstarp likumdevējam pilnveidojot normatīvo aktu formulējumus, lai tie precīzāk atspoguļotu tā gribu. Tādēļ tas vien, ka Ministru kabinets vēlāk nolēma grozīt Saraksta 10A905 sadaļā ietvertos definējumus, lai tos padarītu vēl skaidrākus, pats par sevi nenozīmē, ka iepriekš tie nebūtu bijuši pietiekami skaidri. [18.2.]

Satversmes tiesa uzsvēra, ka Latvijas Republikā ir noteikta kārtība, kādā persona var noskaidrot, vai konkrētā ierīce ir iekļauta Sarakstā un kādi aprites ierobežojumi uz to attiecināmi. Proti, persona pēc pašas iniciatīvas vai pēc jurista norādījuma varēja vērsties Stratēģiskas nozīmes preču kontroles komitejā, lai identificētu attiecīgo preci. [20.]

Par judikatūras nozīmi, vērtējot tiesību normu skaidrību un paredzamību

Satversmes tiesa papildus norādīja, ka saskaņā ar Satversmes 92. panta otro teikumu tam, vai iepriekš jau ir izveidojusies judikatūra vai tiesu prakse par konkrētas tiesību normas

interpretāciju, nevar būt izšķirošas nozīmes, izvērtējot šīs tiesību normas skaidrību un paredzamību, ja vien tās saturu iespējams noskaidrot ar tiesību normu interpretācijas metodēm. [21.]

Nemot vērā visu iepriekš minēto, Satversmes tiesa secināja, ka persona varēja noskaidrot, par kādu rīcību tā var tikt saukta pie kriminālatbildības saskaņā ar apstrīdētajām normām, vai nu patstāvīgi interpretējot šīs normas, vai arī, ja nepieciešams, saņemot atbilstošu juridisko palīdzību. Līdz ar to Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētās normas ir pietiekami skaidras un paredzamas, lai būtu par pamatu personas saukšanai pie kriminālatbildības un ka tās atbilst Satversmes 90. pantam un 92. panta otrajam teikumam. [22.]

Satversmes tiesa nosprieda:

atzīt Krimināllikuma 237.¹ panta otro daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2015. gada 1. decembrim, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 90. pantam un 92. panta otrajam teikumam;

atzīt Ministru kabineta 2007. gada 25. septembra noteikumu Nr. 645 “Noteikumi par Nacionālo stratēģiskas nozīmes preču un pakalpojumu sarakstu” pielikuma 10A905 sadaļas “e” apakšpunktu redakcijā, kas bija spēkā no 2009. gada 28. novembra līdz 2014. gada 23. janvārim, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajam teikumam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas ir stājies spēkā tā pasludināšanas brīdī. Spriedums tiks publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” Satversmes tiesas likuma 33. panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:
http://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2018/06/2018-10-0103_Spriedums.pdf#search=2018-10-0103

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda
Satversmes tiesas priekšsēdētājas palīdze
Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv,
67830749, 26200580